

*Дмитро Демченко,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна*

ДИДЖИТАЛ-КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Утвердження мережевої комунікації (особливо в останній сьогодні її фазі – диджитал-комунікації) докорінно змінило інформаційно-комунікаційний простір. Мономедійний ландшафт, що формувався традиційними ЗМК, трансформується у мультимедійний, який крім того позначений ще й конвергентністю усіх видів розповсюдження інформації та інтерактивністю.

Однак в нинішніх умовах проникнення цифрової комунікації у всі сфери публічного життя призвело до глибинних змін у самих основах функціонування суспільства. Як зазначає Д. Сміт, «суцільна комп'ютеризація життя віртуалізує суспільство, а віртуалізація суспільства комп'ютеризує життя» [D. Smythe, p. 18].

Тож можна вже говорити про перетворення звичної «медіакратії» у явище, яке умовно назвемо «Інтернетократією». Те, що ІТ-еліта давно співпрацює з політикою і політиками – не новина. Але у США було створено прецедент, коли власник мережі Facebook М. Цукерберг просто вилучив з неї тодішнього президента країни Д. Трампа.

Формування та широке впровадження диджитал-комунікації відбувається на всіх рівнях. Це врешті-решт призводить до кардинальної трансформації конфігурації масово-комунікаційної діяльності та самого процесу інформування. У традиційній системі координат чітко виділялись два полюси – первинний (тобто комунікант як ініціатор спілкування) та кінцевий – реципієнт. Подібна комунікація була виключно професійною, бо вона здійснювалась особливим соціальним інститутом – ЗМК, а її розповсюдження носило вертикально-ієрархічний характер. Розпорядником інформації був журналіст, обов'язком якого був відбір, опрацювання інформації та перетворення її у медійний контент. Подібна інформація носила цілісний, завершений характер і фактично поставала істиною в останній інстанції. Крім того, вона відповідала цілям і завданням комуніканта.

Мультимедійне середовище стерло межі між окремими каналами інформування. Конвергенція всередині об'єданого в єдине ціле контенту забезпечила їх гармонійне співіснування та взаємодію і створила модель медіа, де відсутня градація та підпорядкованість одних іншим. Для традиційної комунікації основоположними були запитання «Хто?» (тобто відправна фігура, що визначала характер контенту і його цілі) і «Що?» (сам контент). В новій системі комунікації основоположним стає питання «Навіщо?» («З якою метою?»), що підпорядковує увесь процес інформування користувачеві. Він не просто обирає необхідний йому у даний момент контент, а має змогу вибрати його у величезному розмаїтті подібних і у тій формі, яка виявиться для нього зручнішою.

Колишні «володарі думок» – журналісти втрачають свою основну функцію, яка була основоположною – інформаційну. Їм залишається роль «лоцманів» в океані інформації. Із творця він перетворюється у прозаїчного менеджера, модератора, адміністратора, який має справу не з власним контентом, а з тим, що в журналістському середовищі називають «бекграундом». Це по суті вторинна інформація, яку журналісти чи диджитал-медіа можуть лише актуалізувати у потрібний момент.

Більш того, певні форми та види мережевої комунікації дозволяють звичайній людині перебрати на себе функції інформування та спілкування з іншими. Як приклад,

можна навести «блогосферу», що об'єднує сьогодні мільйони професійних, напівпрофесійних і в переважній більшості аматорів-комунікантів. Подібні приклади дозволяють констатувати посилення індивідуалізації вже не просто у сприйнятті інформації, а у її розповсюдженні. Тобто індивід, звільнившись від залежності від організованих та спрямованих на нього інформаційних потоків, одночасно отримує можливість звільнитись і від адміністративного тиску, що теж сприятиме зростанню його громадської самосвідомості.

У цій ситуації навіть багатовічна боротьба за свободу слова, що було і своєрідним маркером демократизації суспільства, як проблема теж втрачає свою актуальність. Віртуалізація інформаційного простору при наявній свободі вибору контенту і за його характером, і за каналом розповсюдження, вже не залишає можливості для будь-яких спроб нав'язувати свою думку. Інтерактивність культивує співпрацю, увімкненість у спільну комунікаційну мережу, яка є хоч і штучним, але зразком (хай і віртуальним) справжньої рівності. Хоча лише майбутнє покаже чи виграло людство від того, що поборовши відчуження людини людиною, заміняє його гомеостазисом людини і машини.

Вказані зміни принципово змінюють і взаємодію сучасної людини із владою. Навіть у розвинутих демократіях подолати «спіраль мовчання» більшості вдалося не відразу і не завжди. До того ж традиційна форма державних інституцій сприяла дистанції між громадянином та владними елітами, створивши між ними впливовий прошарок – чиновників. Саме останні перебирали на себе вирішення повсякденних, але важливих для людини проблем, що породжувало корупцію, яку поки що не вдалося здолати не лише в країнах перехідного періоду (як Україна), але й у розвинутих суспільствах Заходу.

Однак саме поява мережевої комунікації дала могутній поштовх для формування громадського суспільства. Створення в деяких країнах «електронних урядів» сформувало нові умови, коли звичайний громадянин без посередника-чиновника зміг вирішувати свої проблеми онлайн. Крім того він отримав не лише канал прямого зв'язку з державними інститутами, а й «вільну трибуну» для висловлення думок та ідей відносно державного устрою, а також вагомий інструмент контролю за їх діяльністю. Останнє навіть дозволяє періодично проводити «очищення» еліти, бо діяльність публічних осіб завдяки новітнім засобам комунікації практично не дозволяє утаємничити помилки, прорахунки, а то й проблеми із законом чи мораллю. Йдеться таким чином про «кібердемократію», тобто частково заміщення представницької демократії прямою «онлайн-демократією».

Міняється і періодична ротація владних еліт завдяки виборам на альтернативній основі. І в цій сфері спостерігаємо поступове зміщення важливого громадсько-політичного процесу у віртуальну площину. Вже вибори у США за участю майбутніх президентів Б. Обама та Д. Трамп та останні вибори в Україні, де сенсаційну перемогу над політиком традиційного складу П. Порошенком одержав актор і шоумен В. Зеленський, засвідчили рушійну силу нових технологій, що виникли на основі мережевої комунікації. Зокрема, був використаний досвід таргетированої реклами з її налаштуванням на пошуки фокус-груп із заздалегідь заданими параметрами, який дозволив максимально персоналізувати процес масовокомунікаційного впливу.

Доступ до персональних даних користувачів Інтернету дозволив вести агітацію з урахуванням конкретних чинників, пов'язаних із демографією, етнічною чи національною приналежністю, психографічними особливостями людини, її способом життя, і навіть конкретизувати їх доставку до користувача у певний день і навіть час.

Однак було б явним перебільшенням сприймати схарактеризовані процеси лише із знаком «плюс». Адже суспільство під впливом структурних змін розпадається на групи, чий смисловий та ідентичний фонд виявляється порушеним. Індивід, все

більше переміщаючись у площину віртуальної комунікації, втрачає колишні тісні зв'язки з соціумом (самотність у натовпі). Втрачає своє значення комунікація, налаштована на позитив, а відтак нівелюється основне суспільне завдання і громадсько-політичної комунікації як такої.

Список використаної літератури

Smythe D. W. Communications: Blindspot of Western Marxism. *Canadian Journal of Political and Society Theory*, 1997. № 1 (3). 1-28 p.

Антон Чорнобильський,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна

НОВИННИЙ ДИСКУРС НА ПЛАТФОРМІ REDDIT (НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ)

Вступ. З моменту своєї появи у 2006 році платформа Reddit невпинно набирає популярність серед користувачів по всьому світу. Одна з її особливостей, що якісно відрізняють її на фоні інших соціальних мереж — організація юзерів у спільноти, що називаються сабредитами. Кожен сабредит має певну чітко визначену тематику, завдяки якій об'єднує зацікавлених у ній користувачів. Спільноти наповнюються user-generated content — контентом, що генерується юзерами: у вигляді фото чи відеоматеріалів, тексту, посилань на зовнішні ресурси. Як публікації, так і коментарі, мають власний рейтинг, що формується користувачьким голосуванням. Цей рейтинг впливає на порядок видачі контенту у стрічці сабредиту.

Reddit поєднує контент різної природи: від фікшн-творів і гумору до аналітичних оглядів та історичних екскурсів. Не є виключенням і новинний дискурс, який дає змогу акумулювати в одному місці та обговорювати публікації, присвячені конкретним подіям.

Мета. Порівняти і охарактеризувати сабредити, контент яких присвячений російсько-українській війні.

Об'єкт дослідження — функціонування новинного дискурсу на платформі Reddit.

Методи. Дослідження проводилося із використанням загальнонаукових методів: описового, компаративного аналізу, синтезу та узагальнення.

Результати дослідження. Вибір релевантних сабредитів заснований на дослідженні 2022 року [Zhu та ін. 2022], у якому завдяки програмному забезпеченню pushshift.io було складено список спільнот, присвячених російсько-українській війні, на основі використання ключових слів. З урахуванням контенту сабредитів, їх можна умовно поділити на чотири групи:

- сабредити про Україну (r/Ukraine, r/ukraina);
- сабредити про російсько-українську війну з 2014 року (r/UkrainianConflict, r/UkraineConflict);
- сабредити про російсько-українську війну з моменту повномасштабного вторгнення (r/RussiaUkraineWar2022, r/UkraineWarVideoReport, r/UkraineWarReports, r/UkraineInvasionVideos);
- сабредити на мілітарну тематику (r/war, r/CombatFootage, r/CredibleDefense, r/geopolitics).